

قانون نحوه فعالیت احزاب و گروههای سیاسی

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در این قانون، دارای معانی مشروح زیر می باشند:

- ۱- حزب: تشکیلاتی است متشکل از اشخاص حقیقی که با برنامه مشخص در جهت کسب و مشارکت در قدرت سیاسی و نقد و اصلاح آن، در چهارچوب قوانین و مقررات نظام جمهوری اسلامی ایران براساس مرامنامه و اساسنامه مصوب خود در سطح ملی یا استانی فعالیت می کند. حزب می تواند تحت عناوین دیگری مانند گروه، جمعیت، انجمن، جامعه، مجمع و سازمان سیاسی فعالیت کند.
- ۲- جبهه: ائتلافی سیاسی از احزاب دارای پروانه فعالیت در زمینه فعالیت مشخص است که با اطلاع کمیسیون احزاب موضوع ماده (۱۰) این قانون شکل می گیرد.
- ۳- عضو حزب: داوطلب واجد شرایطی که مراحل عضویت حزب را گذرانده و با پذیرش اساسنامه حزب دارای تعهدات و حقوق حزبی مطابق اساسنامه حزب می باشد.
- ۴- عضو مؤثر حزب: اعضای هیأت مؤسس، شورای مرکزی، دبیرکل، بازرسان و مسؤولان شعب استانی
- ۵- ارکان حزب: هیأت مؤسس، مجمع عمومی، شورای مرکزی، دبیرکل و بازرسان و مسؤول شعب استانی طبق اساسنامه ارکان حزب محسوب می شوند.
- ۶- هیأت مؤسس: اشخاص حقیقی می باشند که امور مربوط به تأسیس و وظایف مرتبط را پیگیری نموده و برای دریافت مجوز تأسیس و پروانه فعالیت اقدام می نمایند.
- ۷- مجمع عمومی: بالاترین رکن حزب است که طبق مرامنامه و اساسنامه از اجتماع اعضای حزب تشکیل می شود.

- ۸- شورای مرکزی: متشکل از افراد منتخب مجمع عمومی است که طبق مرامنامه و اساسنامه به نمایندگی از مجمع، مسؤلیت هدایت و تحقق اهداف حزب را برعهده دارند.
- ۹- دبیرکل: عالی‌ترین مقام اجرائی حزب است که منتخب مجمع عمومی یا شورای مرکزی طبق اساسنامه می‌باشد.
- ۱۰- بازرسان: اشخاص آشنا به امور بازرسی می‌باشند که برای نظارت بر عملکرد شورای مرکزی، دبیرکل و سایر ارکان حزب از سوی مجمع عمومی انتخاب می‌شوند.
- ۱۱- مرامنامه: سند مصوب مجمع عمومی است که بیان‌کننده اهداف، آرمان‌ها، مبانی فکری و عقیدتی و خطومشی‌های نیل به اهداف حزب می‌باشد.
- ۱۲- اساسنامه: سند مصوب مجمع عمومی است که بیان‌کننده ساختار تشکیلاتی و ارکان و حدود وظایف و اختیارات، نحوه تعیین و تغییر اعضا، شرایط تغییر و اصلاح مرامنامه و اساسنامه، مبنای اعتبار اسناد اداری و مالی، تعیین منابع مالی، نحوه انحلال حزب و سایر موارد مصرح در این قانون می‌باشد.
- ۱۳- کمیسیون احزاب: کمیسیون موضوع ماده (۱۰) این قانون است.
- ۱۴- مجوز اولیه: مجوز موقتی است که جهت تحصیل شرایط لازم برای صدور پروانه فعالیت نهائی حزب توسط کمیسیون احزاب صادر می‌شود.
- ۱۵- پروانه فعالیت نهائی: مجوزی است که به موجب آن حزب اجازه دارد تا براساس مرامنامه و اساسنامه و در چهارچوب قوانین و مقررات نظام جمهوری اسلامی ایران فعالیت کند.
- ۱۶- دبیرخانه کمیسیون: تشکیلات اجرائی کمیسیون احزاب می‌باشد که زیر نظر کمیسیون انجام وظیفه می‌کند.
- تبصره- تشکلهای اقلیت‌های دینی موضوع اصل سیزدهم (۱۳) قانون اساسی، تشکیلاتی مرکب از اعضای داوطلب همان اقلیت دینی می‌باشند که

هدف آنها حل مشکلات و بررسی مسائل دینی، فرهنگی، اجتماعی و رفاهی ویژه آن اقلیت است.

فصل دوم- تأسیس حزب

ماده ۲- تقاضای صدور مجوز اولیه تأسیس حزب توسط هیأت مؤسس، باید به کمیسیون احزاب ارائه شود. کمیسیون احزاب موظف است ظرف مدت سه ماه از زمان دریافت تقاضای رسمی با رعایت مواد این قانون مجوز اولیه تأسیس را ثبت و صادر نماید.

تبصره ۱- تقاضای صدور مجوز اولیه، باید حاوی مرامنامه، اساسنامه، اسامی و امضای حداقل پانزده نفر از هیأت مؤسس باشد.

تبصره ۲- مرامنامه حزب باید متضمن مطالب زیر باشد:

الف- جهان بینی، مبانی فکری و عقیدتی در چهارچوب موازین اسلام
ب- اهداف، راهبردهای کلان و سیاستها و برنامهها در راستای رسیدن به اهداف تعیین شده

پ- رویکردهای کلی به مسائل فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، اجرائی و حقوقی کشور

تبصره ۳- اساسنامه حزب باید متضمن مطالب زیر باشد:

الف- نام کامل حزب و عنوان اختصاری آن

ب- نشانی مرکز اصلی و محدوده جغرافیایی فعالیت

پ- ساختار و ارکان حزب به همراه وظایف، نحوه فعالیت، حدود اختیارات و مسئولیت هر رکن به تفکیک و نحوه تعیین و عزل شورای مرکزی، دبیرکل و سایر ارکان به استثنای مجمع عمومی

ت- نحوه تصویب مرامنامه و اساسنامه و تغییر و اصلاح آنها و نحوه تصویب آیین نامه های اجرائی، مالی و دستورالعملها

ث- نحوه تأمین منابع مالی

ج- نحوه عضوگیری و شرایط کلی عضویت

- ج- نحوه انحلال و تعیین تکلیف دارایی‌ها پس از انحلال
- تبصره ۴- حزب می‌تواند با رعایت شروط اصل بیست و ششم (۲۶) قانون اساسی از هر نام و نام اختصاری و نمادی استفاده نماید مگر اسامی موهن یا مغایر با شئون دینی، فرهنگی و همچنین عناوینی که منع قانونی دارد و یا توسط دستگاهها و نهادهای عمومی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و یا احزاب دیگر مورد استفاده قرار گرفته‌اند و نیز عناوین مشابه آنها که عرفاً موجب اشتباه گردد، همچنین عناوین عام و غیرمسمی به تشخیص کمیسیون احزاب
- تبصره ۵- احزاب متقاضی پروانه باید در مرامنامه و اساسنامه خود صراحتاً التزام خود را نسبت به قانون اساسی و اصل ولایت مطلقه فقیه اعلام دارند.
- تبصره ۶- کمیسیون احزاب می‌تواند در صورت وجود دلایل موجه مهلت احراز شرایط برای ثبت و صدور مجوز اولیه را تنها برای یکبار به مدت دو ماه تمدید نماید.
- تبصره ۷- در صورت عدم احراز شرایط تأسیس حزب، کمیسیون احزاب موظف است در مدت مقرر دلایل عدم صدور مجوز و یا رد تقاضا را کتباً به اطلاع نماینده هیأت مؤسس حزب برساند.
- ماده ۳- مجوز اولیه تأسیس حزب جهت راه‌اندازی آن و تحصیل شرایط برای صدور پروانه فعالیت مطابق ماده (۶) این قانون و برگزاری مجمع عمومی مؤسس جهت تصویب مرامنامه و اساسنامه بوده و اعتبار دیگری ندارد.
- تبصره ۱- هیأت مؤسس موظف است ظرف مدت شش ماه از تاریخ صدور مجوز اولیه نسبت به تشکیل مجمع عمومی مؤسس جهت تصویب مرامنامه و اساسنامه اقدام نماید در غیر این صورت مجوز اولیه تأسیس باطل می‌شود.
- تبصره ۲- هیأت مؤسس می‌تواند در صورت وجود دلایل موجه و با تأیید کمیسیون احزاب این مهلت را تنها برای یکبار به مدت سه ماه تمدید کند.
- تبصره ۳- تا زمانی که احزاب پروانه فعالیت نهائی را دریافت نکرده‌اند حق فعالیت حزبی ندارند.

ماده ۴- متقاضیان تأسیس حزب و عضویت در آن باید دارای شرایط زیر

باشند:

الف- شرایط هیأت مؤسس:

- ۱) اعتقاد و التزام عملی به قانون اساسی و ولایت مطلقه فقیه
- ۲) داشتن تابعیت ایرانی
- ۳) داشتن سن حداقل بیست و پنج سال تمام
- ۴) داشتن حداقل مدرک کارشناسی یا معادل آن
- ۵) عدم سوء پیشینه کیفری مؤثر

ب- شرایط سایر اعضا

- ۱) اعتقاد و التزام عملی به قانون اساسی و ولایت مطلقه فقیه
- ۲) داشتن تابعیت ایرانی
- ۳) داشتن سن حداقل هجده سال تمام
- ۴) عدم سوء پیشینه کیفری مؤثر

ماده ۵- اشخاص زیر از حق تأسیس حزب یا عضویت در آن محرومند:

الف- کلیه اعضای دستگاههای اطلاعاتی و امنیتی رژیم طاغوت، ساواک منحل، فراماسون‌ها، کسانی که در فاصله ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ به وزارت رسیده و یا به عضویت مجالس شورای ملی یا سنا درآمده‌اند، اعضای مؤثر رژیم سابق و حزب رستاخیز و اعضای گروهک‌های غیرقانونی محارب و ضدانقلاب به تشخیص مراجع ذیصلاح

ب- محکومان به جرائم ضد امنیت داخلی و خارجی کشور

پ- مظنونان به جاسوسی حسب تشخیص وزارت اطلاعات یا سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تا قبل از صدور حکم برائت از دادگاه صالح
ت- متجاهران به فسق و فجور، مشهوران به فساد و قاچاقچیان با استعمال از دستگاه قضائی و نیروی انتظامی

ث- کسانی که به موجب احکام قطعی دادگاهها از حقوق اجتماعی

محروم شده‌اند.

ج- اعضای مؤثر احزاب منحل شده‌ای که در زمان انحلال عضو مؤثر باشند و انحلال حزبشان به حکم دادگاه و به دلیل ارتکاب جرم بوده است، به مدت پنج سال

ج- قضات و کارکنان شاغل وزارتخانه‌های اطلاعات، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و همچنین پرسنل شاغل در نیروهای نظامی و انتظامی و سایر افرادی که طبق قوانین از عضویت در احزاب و تشکلهای سیاسی محروم شده یا می‌شوند.

ماده ۶- پروانه فعالیت نهانی برای احزاب ملی یا استانی در صورتی صادر می‌گردد که حائز شرایط زیر باشند:

الف- شرایط احزاب ملی:

- ۱- ارائه اسناد برگزاری مجمع عمومی مؤسس با حضور حداقل سیصد نفر از اعضای رسمی در بیش از نیمی از استان‌های کشور
- ۲- ارائه اسناد تأسیس دفتر رسمی حداقل در یک‌سوم از مراکز استان‌های کشور

۳- عدم ارتکاب تخلفات مندرج در ماده (۱۸) این قانون

ب- شرایط احزاب استانی:

- ۱- ارائه اسناد برگزاری مجمع عمومی مؤسس مطابق یکی از موارد زیر:
 - با حضور حداقل یکصد نفر از اعضای رسمی در بیش از نیمی از شهرستان‌های استان با جمعیت تا یک و نیم میلیون نفر
 - با حضور حداقل یکصد و پنجاه نفر از اعضای رسمی در بیش از نیمی از شهرستان‌های استان با جمعیت تا سه میلیون نفر
 - با حضور حداقل دوپست نفر از اعضای رسمی در بیش از نیمی از شهرستان‌های استان با جمعیت بیش از سه میلیون نفر
- ۲- ارائه اسناد تأسیس دفتر رسمی حداقل در یک‌سوم از شهرستان‌های استان
- ۳- عدم ارتکاب تخلفات مندرج در ماده (۱۸) این قانون

تبصره - عضویت در یک حزب ملی و استانی به طور همزمان منعی ندارد ولی هیچ شخصی نمی تواند به صورت همزمان عضو مؤثر بیش از یک حزب ملی یا استانی باشد.

ماده ۷- کمیسیون احزاب موظف است پس از بررسی شرایط موضوع ماده (۶) حداکثر ظرف مدت پنج ماه از تاریخ ارائه درخواست در مورد صدور یا عدم صدور پروانه اعلام نظر کند. پروانه فعالیت احزاب ملی یا استانی ظرف مدت یک ماه از زمان اعلام احراز شرایط، به امضای وزیر کشور صادر می شود. تبصره ۱- در صورتی که این کمیسیون در مدت مقرر اعلام نظر نکند وزیر کشور موظف است ظرف مدت یک ماه پس از انقضای مهلت، پروانه فعالیت نهائی را صادر کند.

تبصره ۲- در صورت عدم احراز شرایط صدور پروانه فعالیت، مراتب کتباً به متقاضیان حزب اعلام می شود. متقاضیان پروانه فعالیت می توانند ظرف مدت یک ماه از تاریخ اعلام نظر به تصمیم کمیسیون اعتراض نمایند. در صورت اعتراض، کمیسیون ماده (۱۰) موظف است حداکثر ظرف مدت سه ماه نسبت به اعتراض متقاضیان پروانه فعالیت رسیدگی و اعلام نظر کند.

تبصره ۳- در صورت عدم احراز شرایط صدور پروانه فعالیت، مجوز اولیه صادر شده باطل می شود و هیأت مؤسس حق هیچ گونه فعالیتی تحت عنوان مجوز اولیه مذکور را ندارد.

تبصره ۴- پس از صدور پروانه، مرامنامه و اساسنامه حزب باید از طریق کمیسیون احزاب به هزینه حزب در روزنامه رسمی چاپ و منتشر گردد.

ماده ۸- در صورتی که دو یا تعداد بیشتری از احزاب ملی یا استانی قصد ادغام با یکدیگر را داشته باشند، باید موضوع را به کمیسیون احزاب موضوع ماده (۱۰) این قانون اعلام و مرامنامه و اساسنامه و مدارک مورد نیاز در این قانون را جهت بررسی به کمیسیون ارائه دهند. کمیسیون موظف است پس از بررسی های لازم بدون رعایت نوبت جهت صدور پروانه حزب اقدام نماید. در این صورت حزب جدید جهت فعالیت نیازی به صدور مجوز اولیه تأسیس ندارد.

ماده ۹- کلیه احزاب موظفند تغییرات مربوط به مرامنامه، اساسنامه، شورای مرکزی، دبیرکل و بازرسان و صورتجلسات برگزاری کنگره‌های خود را به کمیسیون احزاب اعلام نمایند.

تبصره ۱- احزاب موظفند برای شرکت نماینده کمیسیون احزاب در کنگره‌های خود، دو هفته قبل از برگزاری، مراتب را به اطلاع کمیسیون برسانند. عدم حضور نماینده کمیسیون مانع برگزاری کنگره نخواهد بود.

تبصره ۲- پس از برگزاری اولین مجمع عمومی مؤسس در صورت تقاضای یک‌سوم از اعضای شورای مرکزی یا بیست درصد (۲۰٪) اعضای مجمع عمومی حزب، کمیسیون احزاب موظف است نماینده‌ای جهت نظارت بر انتخابات شورای مرکزی معرفی کند.

تبصره ۳- چنانچه تغییرات اعلام شده در این ماده موجب مغایرت مرامنامه یا اساسنامه حزب با تبصره (۵) ماده (۲) شود یا تغییر بعضی از اعضای شورای مرکزی مشمول حکم ماده (۵) گردد، کمیسیون ضمن دادن تذکر کتبی مراتب را حداکثر ظرف مدت سه ماه به حزب اعلام می‌کند. حزب موظف است ظرف مدت سه ماه اصلاحات لازم را انجام دهد و نظر کمیسیون را تأمین کند. در صورت عدم تأمین نظر کمیسیون، پروانه فعالیت حزب توقیف می‌گردد و رفع توقیف پروانه فعالیت منوط به انجام اصلاحات مورد نیاز از سوی حزب می‌باشد در غیر این صورت مطابق بند (۳) ماده (۲۰) اقدام می‌شود.

تبصره ۴- ظرف مدت حداکثر سه ماه از تاریخ توقیف پروانه توسط کمیسیون احزاب، حزب می‌تواند به دیوان عدالت اداری شکایت کند.

ماده ۱۰- به منظور صدور پروانه جهت تشکیل حزب و نظارت بر فعالیت احزاب و انجمن‌های اقلیت‌های دینی و انجام وظایف تصریح شده در این قانون، کمیسیون احزاب به شرح زیر در وزارت کشور تشکیل می‌شود:

۱- نماینده دادستان کل کشور

۲- نماینده رئیس قوه قضائیه

- ۳- یک نماینده از میان دبیران کل احزاب ملی و یک نماینده از میان دبیران کل احزاب استانی دارای پروانه فعالیت بدون حق رأی
- ۴- معاون سیاسی وزارت کشور
- ۵- دو نماینده به انتخاب مجلس شورای اسلامی از بین نمایندگان داوطلب تبصره ۱- اعضای موضوع این ماده باید ظرف مدت یک‌ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، انتخاب و به وزارت کشور معرفی شوند. وزارت کشور موظف است حداکثر تا ده‌روز پس از آن، اولین جلسه کمیسیون را تشکیل دهد.
- تبصره ۲- اعضای کمیسیون برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند و تا معرفی اعضای جدید به کار خود ادامه می‌دهند.
- تبصره ۳- نمایندگان موضوع بند (۳) موضوع این ماده به انتخاب دبیران کل احزاب ملی و استانی و با نصاب اکثریت مطلق آراء آنها انتخاب می‌شوند. نحوه برگزاری این انتخابات بر اساس دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد کمیسیون احزاب به تصویب وزارت کشور می‌رسد.
- تبصره ۴- کمیسیون می‌تواند از نمایندگان سایر سازمان‌ها و افراد صاحب‌نظر جهت مشاوره دعوت به عمل آورد.
- تبصره ۵- جلسات کمیسیون با حضور پنج نفر از اعضاء رسمیت می‌یابد و تصمیمات آن با رأی حداقل چهار نفر از اعضاء معتبر می‌باشد.
- تبصره ۶- اعتبار مورد نیاز کمیسیون احزاب که هر سال در بودجه سالانه وزارت کشور پیش‌بینی می‌شود، ذیل ردیف مستقل لحاظ می‌گردد.
- تبصره ۷- معاون سیاسی وزیر کشور، رئیس کمیسیون است و نائب‌رئیس از میان اعضاء انتخاب می‌شود. دبیر کمیسیون به پیشنهاد رئیس کمیسیون و با رأی اعضاء انتخاب می‌گردد. چنانچه دبیر از میان اعضاء نباشد، بدون حق رأی در جلسات کمیسیون شرکت می‌کند.
- ماده ۱۱- وظایف و اختیارات کمیسیون احزاب مطابق مفاد این قانون به شرح زیر است:

- ۱- بررسی شرایط متقاضیان تأسیس حزب، ثبت و صدور مجوز اولیه تأسیس، شرایط اعضای شورای مرکزی، دبیرکل، بازرسان و مسئولان شعب استانی
- ۲- احراز شرایط موضوع مواد (۶) و (۸) و صدور پروانه فعالیت نهائی حزب
- ۳- رسیدگی و تأیید مرانامه و اساسنامه و تغییرات احتمالی در آنها و اتخاذ تصمیم بر اساس این قانون
- ۴- نظارت بر انتخاب شورای مرکزی احزاب و نیز کنگره‌های حزبی آنها طبق ماده (۹) این قانون
- ۵- بررسی و اتخاذ تصمیم در مورد تخلفات موضوع ماده (۱۸) این قانون
- ۶- بررسی و اتخاذ تصمیم در خصوص درخواست برگزاری تجمعات و راهپیمایی‌ها
- ۷- بررسی گزارش‌های مالی و عملکرد سالانه احزاب
- ۸- اتخاذ تصمیم در مورد میزان پرداخت کمک به احزاب در چهارچوب قوانین و مقررات جاری
- ۹- رسیدگی به گزارش‌های مستند اشخاص حقیقی و حقوقی از احزاب در چهارچوب این قانون
- ۱۰- توقیف پروانه فعالیت احزاب و معرفی آنها به دادگاه ذیصلاح جهت انحلال طبق ماده (۱۹) این قانون
- ۱۲- مرجع رسیدگی به شکایات احزاب از تصمیمات و اقدامات کمیسیون احزاب، دیوان عدالت اداری است.

فصل سوم- حقوق و مسؤولیت‌ها

- ماده ۱۳- احزاب دارای پروانه فعالیت در چهارچوب قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران و برابر مفاد این قانون از حقوق و امتیازات زیر برخوردارند:

الف- فعالیت سیاسی

- ب- انجام فریضه امر به معروف و نهی از منکر در جهت اجرای اصل هشتم (۸) قانون اساسی در چهارچوب قوانین و مقررات
- پ- اظهار نظر آزاد و علنی در مسائل کشور در راستای وظایف قانونی احزاب
- ت- معرفی و حمایت از نامزدهای انتخاباتی در تمام انتخابات
- ث- ائتلاف با دیگر احزاب
- تبصره- احزاب می توانند در زمان انتخابات یا غیر آن با دیگر احزاب دارای پروانه فعالیت در مورد نامزد یا نامزدهای انتخاباتی یا موارد دیگر ائتلاف نمایند و در صورت ائتلاف، کلیه مسؤولیت آن را پذیرا باشند و مراتب را به اطلاع کمیسیون احزاب برسانند.
- ج- دایر نمودن شعب و دفاتر در استانها و شهرستانها
- تبصره ۱- احزاب می توانند در چهارچوب اساسنامه خود نسبت به تشکیل شعب و دفاتر خود در استانها و شهرستانها اقدام کنند و موضوع را به اطلاع استانداری و فرمانداری ذی ربط برسانند.
- تبصره ۲- تأسیس هرگونه دفتر و یا شعبه خارج از کشور ممنوع می باشد.
- ج- انتشار روزنامه، نشریه و تأسیس پایگاه اطلاع رسانی در فضای مجازی
- تبصره- احزاب واجد شرایط این قانون و متقاضی نشریه الکترونیکی یا مکتوب می توانند درخواست خود را به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای صدور مجوز ارسال کنند. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است پس از دریافت تقاضا حداکثر ظرف مدت سه ماه نسبت به صدور مجوز نشریه الکترونیکی یا مکتوب برای احزاب مربوطه اقدام کند. در صورت عدم صدور مجوز در مدت مقرر، احزاب می توانند به دیوان عدالت اداری شکایت نمایند.
- ح- برخورداری از کمکها و یارانه های موضوع این قانون
- خ- برگزاری راهپیمایی ها و تشکیل اجتماعات حسب مورد با اطلاع و صدور مجوز وزارت کشور و استانداری با رعایت بند (۶) ماده (۱۱) این قانون و اصل بیست و هفتم (۲۷) قانون اساسی

تبصره ۱- دبیران کل احزاب موظفند حداقل هفتاد و دو ساعت قبل از برگزاری اجتماعات و راهپیمایی‌ها مراتب را به اطلاع مسؤولان ذی‌ربط برسانند.
تبصره ۲- آیین‌نامه اجرائی این ماده، ظرف مدت سه‌ماه بعد از لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط وزارت کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

د- حق حضور و دفاع در کمیسیون احزاب موضوع این قانون قبل از ارجاع پرونده تخلف حزب به مراجع قضائی

ماده ۱۴- منابع مالی احزاب باید از طریق قانونی تأمین و هزینه شود. کلیه درآمدها و منابع آن و مصارف و هزینه‌های حزب باید در دفاتر قانونی ثبت شود.
تبصره- کلیه احزاب سیاسی موظفند درآمدهای مالی و صورت هزینه‌های خود را سالانه پس از تصویب شورای مرکزی حزب در پایان هر سال شمسی به کمیسیون احزاب ارائه کنند. کمیسیون مزبور موظف است حداکثر ظرف مدت سه‌ماه نظرات خود را در مورد مطابقت و یا عدم مطابقت با قوانین و مقررات جاری کشور اعلام کند.

ماده ۱۵- عدم ثبت درآمدها و منابع تأمین آن و مصارف و هزینه‌ها، همچنین عدم ارائه دفاتر مالی به کمیسیون احزاب و عدم مطابقت درآمدها و هزینه‌ها با قوانین و مقررات کشور حسب مورد و به تناسب، موجب اعمال مفاد بندهای ماده (۱۹) این قانون می‌شود.

ماده ۱۶- منابع درآمدی احزاب عبارتند از:

- ۱- حق عضویت اعضا
 - ۲- کمکها و هدایای نقدی و غیرنقدی اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی
 - ۳- وجوه حاصل از فعالیت‌های قانونی انجام‌شده در چهارچوب موضوع فعالیت، اهداف و اساسنامه
 - ۴- کمکها و یارانه‌های دولتی
- تبصره ۱- دولت در راستای کمک به احزاب هر ساله ردیف بودجه‌ای را در بودجه سالانه پیش‌بینی می‌نماید.

تبصره ۲- هرگونه استفاده احزاب از منابع و امکانات دولتی دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری توسط احزاب موجب اعمال بندهای ماده (۱۹) این قانون می‌شود.

ماده ۱۷- اختصاص اعتبارات کمک به احزاب موضوع ماده (۱۶) این قانون براساس دستورالعمل مصوب کمیسیون احزاب بوده و نظارت بر حسن انجام آن نیز برعهده کمیسیون فوق می‌باشد.

تبصره- کلیه احزاب مشمول دریافت کمک موظفند وجوه دریافتی را در جهت اهداف و برنامه‌های حزب به کار برده و در پایان سال مالی گزارش آن را به کمیسیون احزاب ارسال کنند. دریافت مجدد پارانه منوط به ارائه گزارش مالی و تأیید آن توسط کمیسیون احزاب می‌باشد.

ماده ۱۸- احزاب و جبهه‌ها و ائتلاف‌های موضوع این قانون در انجام فعالیت‌های خود در چهارچوب قوانین و مقررات آزادند و در صورت ارتکاب اعمال زیر پس از تشخیص توسط مراجع ذیصلاح، حسب مورد علاوه بر مجازات‌های قانونی، طبق ماده (۱۹) این قانون با آنها برخورد می‌شود:

الف- نقض مبانی دین مبین اسلام و تبلیغ و فعالیت علیه موازین اسلامی
ب- اقدام علیه امنیت ملی و وحدت ملی از جمله هر نوع ارتباط، مبادله اطلاعات و تبانی با سفارتخانه‌ها، نمایندگی‌ها، ارگان‌های دولتی و احزاب کشورهای خارجی در هر سطح و به هر صورت که منخل آزادی، استقلال، تمامیت ارضی و وحدت ملی، منافع ملی و مصالح جمهوری اسلامی ایران و نظم عمومی باشد و نیز هرگونه اقدام به عملیات خرابکارانه و براندازانه و حمایت از گروه‌های تروریستی، دریافت هرگونه کمک مالی و تدارکاتی از اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی و دولتهای بیگانه و سازمان‌های بین‌المللی و تلاش برای ایجاد و تشدید اختلاف میان صفوف ملت با استفاده از زمینه‌های متنوع فرهنگی و مذهبی و نژادی موجود در کشور ایران و نیز دعوت به انجام اقدامات مذکور یا حضور در راهپیمایی‌های غیرقانونی

تبصره- احزاب مکلفند ارتباطات خود با سفارتخانه‌ها، نمایندگی ارگان‌های دولتی و احزاب کشورهای خارجی را با اطلاع وزارت کشور و مجوز وزارت امور خارجه در چهارچوب منافع ملی و امنیت ملی و مصالح نظام انجام دهند.

پ- اعمال خلاف قانون اساسی و نقض حقوق ملت از جمله ایراد نهمت، افتراء، شایعه‌پراکنی، آموزش و ترویج خشونت

ت- تخطی از مرامنامه و اساسنامه حزب

ث- انجام هرگونه فعالیت اقتصادی و انتفاعی از جمله از طریق تأسیس شرکتها و مؤسسات تجاری یا اقدام به واردات و صادرات و هرگونه فعالیت اقتصادی که ذیل قانون تجارت قرار گیرد.

ماده ۱۹- احزاب سیاسی که دارای پروانه فعالیت نهائی هستند در صورتی که مرتکب تخلفات مذکور در ماده (۱۸) شوند، کمیسیون احزاب متناسب با موارد تخلف یک یا چند مورد از موارد زیر را اعمال می‌کند:

- ۱- تذکر شفاهی
 - ۲- تذکر کتبی با ذکر دلیل و تعیین تخلف با قید محرمانه
 - ۳- اخطار و اعلان از رسانه‌ها
 - ۴- محرومیت از تمام یا بخشی از یارانه‌ها و کمکهای دولتی
 - ۵- تعلیق فعالیت حزب حداکثر به مدت سه‌ماه
 - ۶- توقیف پروانه به مدت سه‌ماه تا یک‌سال
 - ۷- توقیف پروانه فعالیت و تقاضای انحلال از دادگاه
- تبصره ۱- کمیسیون احزاب موظف است قبل از اتخاذ تصمیم درخصوص بندهای (۳) تا (۷) این ماده از نماینده حزب مربوط برای ارائه توضیح دعوت کرده و زمان کافی را برای این کار در نظر بگیرد.
- تبصره ۲- تصمیم کمیسیون احزاب به جز تقاضای انحلال در بند (۷) ظرف مدت سی روز پس از ابلاغ به حزب، قابل شکایت در دیوان عدالت اداری است.

تبصره ۳- رسیدگی به تخلفات منجر به اعمال بند (۷) این ماده و تقاضای انحلال در دادگاه صالح صورت می‌گیرد. در مواردی که جرم مربوطه عنوان جرم سیاسی داشته باشد، این رسیدگی با حضور هیأت منصفه موضوع اصل یکصد و شصت و هشتم (۱۶۸) قانون اساسی صورت می‌پذیرد.

تبصره ۴- ارتکاب هر یک از تخلفات موضوع ماده (۱۸) این قانون توسط احزابی که مجوز اولیه تأسیس حزب را دریافت می‌نمایند، سبب ابطال این مجوز می‌شود.

تبصره ۵- حزب در طول مدت توقیف پروانه، اجازه هیچ‌گونه فعالیتی را ندارد.

ماده ۲۰- فعالیت احزاب در موارد زیر خاتمه می‌یابد:

- ۱- انحلال طبق اساسنامه و اعلام به وزارت کشور
- ۲- حکم دادگاه صالح مبنی بر انحلال
- ۳- توقیف پروانه فعالیت احزاب از سوی کمیسیون احزاب در موارد زیر و معرفی آنها به دادگاه ذیصلاح جهت انحلال:

الف- عدم انجام اصلاحات مورد نظر کمیسیون مطابق تبصره (۳) ماده (۹)

ب- عدم اجرای اساسنامه حزب برای تشکیل ارکان حزب در طول مدت

دو سال متوالی

تبصره ۱- با ابلاغ تصمیم مقامات صلاحیتدار حزب یا رأی نهائی دادگاه مبنی بر انحلال حزب، وزارت کشور موضوع را در روزنامه رسمی آگهی می‌کند.

تبصره ۲- در صورت انحلال حزب، امور مربوط به تصفیه اموال آن، با رعایت حقوق دولت زیر نظر دادگاه محل استقرار دفتر حزب با حضور نماینده وزارت کشور و نماینده دادستان محل، بر اساس اساسنامه انجام می‌شود.

ماده ۲۱- پس از انحلال حزب، هر نوع فعالیت با عنوان حزب مذکور ممنوع است و مرتکب به مجازات شش ماه تا یکسال حبس محکوم می‌شود.

ماده ۲۲- احزاب دارای مجوز فعالیت موظفند ظرف مدت یکسال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون وضعیت خود را با شرایط مندرج در این قانون

تطبیق دهند و گزارش آن را به کمیسیون احزاب ارسال کنند. در صورت تأیید اقدامات حزب از سوی کمیسیون احزاب، پروانه فعالیت حزب تمدید می شود.

تبصره ۱- کمیسیون در صورت وجود دلایل موجه، مهلت تطبیق با شرایط مندرج در این قانون را حداکثر تا شش ماه تمدید می کند.

تبصره ۲- در صورت عدم تحصیل شرایط مندرج در این قانون توسط احزاب مزبور، مراتب کتباً به آنها اعلام می شود. این احزاب می توانند ظرف مدت یک ماه به تصمیم کمیسیون اعتراض کنند. در صورت اعتراض، کمیسیون ماده (۱۰) موظف است حداکثر ظرف مدت سه ماه نسبت به اعتراض آنها رسیدگی و اعلام نظر کند. اعلام نظر کمیسیون در این رابطه قطعی است.

تبصره ۳- در طول مدت مزبور که احزاب وضعیت خود را با شرایط مندرج در این قانون تطبیق می نمایند، فعالیت آنها قانونی بوده اما در صورت اعلام نظر قطعی کمیسیون مبنی بر عدم تحصیل شرایط مندرج در این قانون، پروانه فعالیت این احزاب ملغی گردیده و هرگونه فعالیت حزبی آنها غیرقانونی است.

ماده ۲۳- از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، قانون فعالیت احزاب، جمعیت ها و انجمن های سیاسی و صنفی و انجمن های اسلامی یا اقلیت های دینی شناخته شده مصوب ۱۳۶۰/۶۷ نسخ می شود.

قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و چهل و هشت تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ چهارم بهمن ماه یکهزار و سیصد و نود و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۹۵/۸/۸ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام با تأیید بندهای (۲) و (۱۳) ماده (۱)، تبصره (۲) ماده (۷)، ماده (۸)، بند (۵) و تبصره (۵) ماده (۱۰) و تبصره (۲) ماده (۲۲) موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد.

ضمناً اعتبار مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام ده سال است و پس از انقضاء این مدت قابل تمدید خواهد بود.

علی لاریجانی